

DELEGATURA UOKiK w KATOWICACH

Katowice, dnia 10.10.2005 r.

RKT-61-69/05/MI

DECYZJA Nr RKT - 47/2005

I. Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804; Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz.U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o., 46-203 Kluczbork, ul. Kołłątaja 7,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie art. 23c ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 23a ust. 1 tejże ustawy, **uznaje się za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów** bezprawne działania Wodociągów i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. siedzibą w Kluczborku polegające na naruszeniu § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2002r. Nr 26, poz. 257) poprzez stosowanie w treści zawieranych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* zapisów, zgodnie z którymi *Termin zapłaty należności na rzecz Przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury* i **nakazuje się zaniechania jej stosowania.**

II. Na podstawie art. 23c ust. 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804; Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz.U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o., 46-203 Kluczbork, ul. Kołłątaja 7,

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, **określa się** Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kluczborku **środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów** w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, polegające na umieszczeniu w treści zarówno nowo zawieranych, jak i wszystkich dotychczas zawartych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* zapisów regulujących terminy wzajemnych rozliczeń za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki w sposób zgodny z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2002r. Nr 26, poz. 257) w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

III. Na podstawie art. 72 w związku z art. 75 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. z 2003r. Nr 86, poz. 804; Dz.U. z 2003r. Nr 170, poz. 1652; Dz.U. z 2004r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. z 2002r. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów wszczętego z urzędu przeciwko Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o., 46-203 Kluczbork, ul. Kołłątaja 7,
- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów,
postanawia się obciążyć Wodociąg i Kanalizację „HYDROKOM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kluczborku kosztami przedmiotowego postępowania i zobowiązać w/w przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 45 PLN (słownie złotych: czterdzieści pięć).

Uzasadnienie

W okresie od 8.10.2004r. do 23.11.2004r., w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „Organem Antymonopolowym”), zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością Wodociągów i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kluczborku (zwane dalej „HYDROKOM Kluczbork”) występuje naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, o których mowa w art. 23a ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej też dalej „ustawą antymonopolową”). W toku postępowania wyjaśniającego poddano analizie treść *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* zawieranych przez w/w przedsiębiorcę w obrocie konsumenckim pod kątem ich zgodności z obowiązującymi przepisami prawa tj. m.in. ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz.U. z 2001r. Nr 72, poz. 747 ze zm.) (zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”) oraz przepisami aktów wykonawczych do tej ustawy. Ponieważ Organ Antymonopolowy powziął uzasadnione podejrzenie, iż HYDROKOM Kluczbork może podejmować bezprawne i godzące w zbiorowe interesy konsumentów działania polegające na sprzecznym z prawem uregulowaniu przysługującego konsumentom terminu na uiszczenie płatności za dostarczaną wodę i odprowadzone ścieki, w dniu 24.05.2005r. zostało wszczęte z urzędu postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Przedsiębiorcy postawiony został zarzut naruszenia § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2002r. Nr 26, poz. 257) (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie określania taryf”) poprzez stosowanie w treści zawieranych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* zapisu przewidującego, że *Termin zapłaty należności na rzecz Przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury*, co może stanowić naruszenie art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (karty nr 1-2).

Ustosunkowując się do postawionych zarzutów HYDROKOM Kluczbork w piśmie z dnia 31.05.2005r. sygn. PO/95/2005 (karty nr 3-4) podniosło, iż wprowadzony do umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zapis przewidujący, że termin zapłaty należności na rzecz przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury został wprowadzony przez spółkę jako rozwiązanie, które ma zapewnić zarówno ochronę interesów konsumentów, jak i realizację obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa. Przedsiębiorca wskazał, że w spółce funkcjonują dwie formy dostarczania faktur odbiorcom:

- dla osób fizycznych zamieszkałych w budynkach jednorodzinnych został wprowadzony system fakturowania usług na mikrokomputerach PSION. Urządzenie to umożliwia wydruk faktury u odbiorcy bezpośrednio po dokonaniu odczytu wskazań wodomierza. W tym przypadku data

wystawienia faktury jest równa dacie jej dostarczenia, w związku z czym odbiorca ma 18 dni na uregulowanie należności.

- dla osób fizycznych zamieszkałych w budynkach wielolokalowych faktury są wystawiane w siedzibie spółki i doręczane odbiorcom przez pracowników spółki. Odbiorcy otrzymują faktury najczęściej następnego dnia licząc od daty ich wystawienia, zaś w przypadku dni wolnych doręczenie mieści się w terminie przepisany.

Ponadto przedsiębiorstwo zwróciło uwagę na fakt, iż odczyty wodomierzy dokonywane są według harmonogramu odczytów. W związku z tym odbiorca jest zorientowany, w jakim terminie nastąpi odczyt i kiedy otrzyma fakturę. Jednocześnie w przypadku nieznacznego przesunięcia daty odczytu np. na skutek awarii systemu komputerowego, odbiorca zawsze zachowuje 18 dniowy termin na uregulowanie należności od daty wystawienia faktury.

HYDROKOM Kluczbork przedstawiło również przykładowe faktury wystawione za usługi świadczone względem konsumentów wraz z dokumentami potwierdzającymi ich doręczenie (karty nr 32-58). Z dokumentów tych wynika, że faktury dostarczone zostały odbiorcom w terminie gwarantującym co najmniej 14 – dniowy termin na uregulowanie należności. Przedstawione rachunki zostały doręczone odbiorcom w dniu ich wystawienia lub jeden dzień później.

W wyjaśnieniach złożonych w toku postępowania, HYDROKOM Kluczbork w piśmie z dnia 05.09.2005r. sygn. PO/155/2005 (karty nr 103-104) podniosło ponadto, że istotnym czynnikiem mającym wpływ na treść zapisu umownego regulującego termin zapłaty należności są przepisy dwóch ustaw, które określają terminy rozliczenia podatków:

- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. z 2004r. Nr 54, poz. 535 ze zm.) w art. 19 ust. 13 pkt 1 lit. c) stanowi, iż obowiązek podatkowy powstaje z chwilą upływu terminu płatności, jeżeli został on określony w umowie,
- ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U. z 2000r. Nr 54, poz. 654 ze zm.) w art. 12 ust. 3d pkt 3 stanowi, że w przypadku rozliczeń z tytułu usług rozprowadzania wody i gospodarki ściekami za datę powstania przychodu należnego uważa się wynikający z faktury termin płatności, a jeżeli termin nie jest określony, ostatni dzień miesiąca, w którym wystawiono fakturę.

HYDROKOM Kluczbork wskazało, że na wszystkich wystawianych fakturach określa termin płatności i według tego terminu rozlicza przychody danego okresu. W umowach jest on określany w stosunku do daty wystawienia faktur; w chwili wydruku system komputerowy ustala termin zapłaty, według którego następnie grupowane są informacje dla potrzeb rozliczenia w/w podatków. Przedsiębiorca podniósł, iż posłużenie się w umowach sformułowaniem ... *od daty otrzymania* ... spowodowałoby konieczność uzyskiwania potwierdzeń odbioru wysyłanych faktur, co przy dużej ilości odbiorców usług jest niemożliwe. Natomiast określenie ścisłego terminu w samej umowie (np. ... *termin płatności upływa 20-go każdego miesiąca* ...) nie gwarantuje dotrzymania przez przedsiębiorcę terminów wynikających z rozporządzenia w sprawie taryf, stanowiącego, iż termin płatności nie może być krótszy niż 14 dni od daty dostarczenia faktury. Rozliczenie dostawy wody i odprowadzania ścieków dokonywane jest bowiem na podstawie odczytów wodomierzy i nie jest możliwe ich zaplanowanie w chwili zawierania umowy z dokładnością co do dnia na przestrzeni kilku lat. Dlatego, zdaniem HYDROKOM Kluczbork, proponowane określenie terminu zapłaty umożliwia prawidłowe rozliczanie podatków, a jednocześnie nie narusza przepisów rozporządzenia w sprawie określania taryf w zakresie rozliczeń należności.

Organ Antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

Wodociągi i Kanalizacja „HYDROKOM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kluczborku jest przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. HYDROKOM Kluczbork prowadzi działalność gospodarczą w zakresie rozprowadzania wody i odprowadzania ścieków na podstawie wpisu do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego z dnia 10.07.2001r. pod numerem 0000018438 (karty nr 64-67). Obszarem jego działalności jest gmina Kluczbork; przedsiębiorstwo działa w oparciu o Zezwolenie

Burmistrza Miasta Kluczborka z dnia 14 stycznia 2003 r. na prowadzenie na terenie miasta i gminy Kluczbork zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (karty nr 70-73).

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawartej pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym a odbiorcą usług. HYDROKOM Kluczbork, przy zawieraniu umów z konsumentami posługuje się następującymi wzorcami umownymi:

- wzorcem umowy nr ... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (karty nr 74 – 75),
- wzorcem umowy nr ... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawartej na czas określony (karty nr 77-79),
- wzorcem umowy nr ... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków – rozliczenie wg wodomierza głównego pomniejszone o wskazania wodomierzy – podliczników lub norm (karty nr 80 – 82)
- wzorcem umowy nr ... o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków dla grupy odbiorców (karty nr 83-85).

Wzorce te wykorzystywane są w obrocie gospodarczym od dnia 20.09.2004r. (karta nr 63 verte). Na ich podstawie zawierane są umowy o świadczenie usług w zakresie dostaw wody i odbioru ścieków, a także umowy o dostarczanie wody; odbiorców nie wiążą wówczas zapisy umowne dotyczące odprowadzania ścieków. W toku postępowania HYDROKOM Kluczbork przedstawiło przykładowe, faktycznie zawarte w obrocie konsumenckim umowy:

- umowę nr 127304 o zaopatrzenie w wodę z dnia 8.10.2004r. (karty nr 94-96),
- umowę nr 510376 o zaopatrzenie w wodę z dnia 09.05.2005r. (karty nr 5-10),
- umowę nr 125112 o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z dnia 11.05.2005r. (karty nr 11-16),
- umowę nr 116312 o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z dnia 09.05.2005r. (karty nr 17-22).

§ 25 ust. 1 przedmiotowych umów zawiera postanowienie o następującym brzmieniu: *Termin płatności należności na rzecz przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury. Faktura przesyłana jest Odbiorcy pocztą lub doręczana przez pracownika Przedsiębiorstwa. Zapłaty należy dokonać w kasie Przedsiębiorstwa albo przelewem na rachunek bankowy Przedsiębiorstwa. Jako datę wpłaty przyjmuje się datę wpływu środków na rachunek bankowy Przedsiębiorstwa.* Jednocześnie § 25 ust. 2 i 3 umów zobowiązuje odbiorcę do terminowego uiszczania należności pod groźbą naliczania przez dostawcę usług odsetek ustawowych z tytułu zwłoki w zapłacie.

W toku postępowania HYDROKOM Kluczbork podało, że ogólna liczba odbiorców jego usług wynosi [...] [...] % wszystkich odbiorców stanowią konsumenci, w tym (karta nr 98):

- [...] osób fizycznych zamieszkałych w budynkach jednorodzinnych [...] % ogółu konsumentów),
- [...] osób fizycznych zamieszkałych w budynkach wielolokalowych [...] % ogółu konsumentów).

Organ Antymonopolowy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma indywidualnych interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów w art. 23a ust. 2 stanowi, że za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności stosowanie postanowień wzorców umów, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479⁴⁵ Kodeksu postępowania cywilnego, naruszanie obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji, nieuczciwą lub wprowadzającą w błąd reklamę i inne czyny nieuczciwej konkurencji godzące w

zbiorowe interesy konsumentów. Zbiorowe interesy konsumentów podlegają zatem ochronie przed wymierzonymi w nie naruszeniami polegającymi na sprzecznych z prawem działaniach przedsiębiorców. Tworząc wykaz działań naruszających zbiorowe interesy konsumentów ustawodawca posłużył się terminem „w szczególności”, co oznacza, że wskazany katalog ma charakter przykładowy. Zamiarem ustawodawcy było uznanie za praktykę działań, które naruszyły przepisy innych aktów prawnych.

Jako „sprzeczne z prawem” należy kwalifikować zachowania sprzeczne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. Sprzeczne z prawem są czyny: zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Dla ustalenia bezprawności działania wystarczy ustalenie, że określone zachowanie koliduje z przepisami prawa. (Por. *Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji Komentarz* pod redakcją prof. dr hab. Janusza Szwai, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2000, s. 117 – 118).

Aby określone zachowanie mogło zostać uznane za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów konieczne jest łączne spełnienie dwóch przesłanek:

- działanie przedsiębiorcy musi nosić znamiona bezprawności,
- działanie powyższe musi naruszać zbiorowe interesy konsumentów.

Stosownie do przepisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o *konsumencie*, należy przez to rozumieć konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 93 ze zm.). Definicję konsumenta zawiera przepis art. 22¹ K.c., zgodnie z którym *za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową*.

W przedmiotowej sprawie Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. w Kluczborku postawiono zarzut podejmowania bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej, polegających na naruszeniu § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków poprzez stosowanie w treści zawieranych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* zapisu w brzmieniu: *Termin zapłaty należności na rzecz Przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury*.

Dla zastosowania art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej w pierwszej kolejności zachodzi konieczność wykazania, że działanie przedsiębiorcy będące przedmiotem postawionego w niniejszym postępowaniu zarzutu nosi znamiona bezprawności.

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków powinna zawierać m.in. postanowienia dotyczące terminów wzajemnych rozliczeń. Przedmiotowe kwestie reguluje rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2002r. Nr 26, poz. 257). Zgodnie z § 17 ust. 1 tego rozporządzenia *Odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej dostarczenia*.

Stosownie do w/w przepisu, termin zapłaty za usługi z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków określony w fakturze powinien wynosić co najmniej 14 dni licząc od dnia jej doręczenia konsumentowi. Jest to równoznaczne z obowiązkiem przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego do dostarczania faktur odbiorcom nie później niż na 14 dni przed datą płatności wskazaną w rachunku. W zawieranych z konsumentami *umowach o zaopatrzenie w wodę i*

odprowadzanie ścieków HYDROKOM Kluczbork stosuje zapis, przewidujący iż *Termin zapłaty należności na rzecz Przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury*. Przedmiotowe postanowienie umowne nakłada na konsumentów obowiązek uregulowania należności w terminie określonym w fakturze niezależnie od tego, kiedy faktura zostanie im doręczona. Jednocześnie z treści umowy nie wynika, w jakim terminie przedsiębiorca zobowiązuje się dostarczać faktury konsumentom. Rozwiązanie przyjęte w analizowanym postanowieniu *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* daje przedsiębiorstwu prawo do doręczania rachunków w dowolnym czasie, skutkiem czego uprawnienia konsumentów wynikające z rozporządzenia w sprawie określania taryf mogą nie być respektowane. Konsument może bowiem otrzymać fakturę w terminie późniejszym niż 14 dni przed datą płatności podaną na rachunku.

W przedmiotowym przypadku przedsiębiorca samodzielnie ustala datę, od której rozpoczyna się bieg terminu na uiszczenie należności przez konsumenta, jak również sam decyduje o dacie doręczenia faktury konsumentowi. Wyłącznie od przedsiębiorcy zależy zatem, jaki czas będzie przysługiwał konsumentom na uiszczenie należności. Może zaistnieć sytuacja, że termin ten będzie wynosił mniej niż 14 dni, w tym, że będzie na tyle krótki, że konsument nawet przy dochowaniu należytej staranności nie będzie w stanie uiszczyć należności w terminie podanym na rachunku. W skrajnych przypadkach faktura może zostać doręczona konsumentom nawet po terminie płatności. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na fakt, iż zgodnie z treścią umowy, za datę dokonania zapłaty uważa się datę wpływu środków na rachunek bankowy przedsiębiorcy. Część konsumentów uiszczając należność za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki dokonuje wpłaty w placówkach bankowych lub pocztowych, co wiąże się z tym, iż od momentu dokonania wpłaty przez konsumenta do momentu uznania rachunku bankowego dostawcy usług upływa określony okres czasu związany z realizacją polecenia przelewu. Powyższe okoliczności dodatkowo przemawiają za tym, aby tryb doręczenia faktury oraz termin na uiszczenie należności został uregulowany w umowie w sposób wynikający z przepisów prawa, zapewniający konsumentowi co najmniej 14 dni na zapłacenie rachunku od momentu jego dostarczenia. Wówczas dokonując zapłaty na poczcie lub w banku, konsument będzie w stanie dochować terminu wskazanego na fakturze.

W toku postępowania HYDROKOM Kluczbork wskazało, że w praktyce faktury doręczane są konsumentom najpóźniej 1 dzień po ich wystawieniu (są dostarczane osobiście przez pracowników przedsiębiorcy lub wręczone już w momencie ich wystawienia). Treść umowy przewiduje jednak również możliwość przesłania faktury pocztą. W przypadku przesyłek listowych, data ich otrzymania bezpośrednio związana jest z terminem wysłania oraz długością przekazywania faktur drogą pocztową. Ryzyko dostarczenia faktury po terminie zapewniającym 14 dni na dokonanie zapłaty jest w takim przypadku większe. W momencie nadania rachunku na poczcie, nawet jeżeli następuje to niezwłocznie po jego wystawieniu, przedsiębiorca nie może mieć pewności, w jakim momencie zostanie on doręczony odbiorcy.

Z treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków wynika, iż wyłącznie w gestii HYDROKOM Kluczbork pozostaje kwestia daty doręczenia faktury konsumentowi. W umowie brak jest jakichkolwiek gwarancji dla konsumentów, że faktury zostaną doręczone w sposób zapewniający 14-dniowy termin na uiszczenie należności. Fakt, iż to przedsiębiorstwo ustala początek biegu terminu na zapłacenie należności (w momencie wystawienia faktury) może spowodować po stronie konsumentów wymierne negatywne skutki finansowe. Umowa przewiduje bowiem, że nieterminowe regulowanie należności spowoduje naliczanie ustawowych odsetek. Zapis mówiący, że *Termin zapłaty należności na rzecz Przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury* w żaden sposób nie daje konsumentowi gwarancji otrzymania faktury w terminie co najmniej 14 dni przed terminem płatności i zapłaty należności w sposób wskazany w umowie, bez obawy narażania się na konieczność zapłaty odsetek za zwłokę.

W toku postępowania HYDROKOM Kluczbork wskazało, że zakwestionowane postanowienie umowne normujące kwestię terminu zapłaty należności umożliwia mu prawidłowe rozliczanie podatków. Przedsiębiorca podniósł, że zawarty w umowach sposób określenia terminu płatności za świadczone usługi podyktowany jest koniecznością określenia w treści umów i w wystawianych fakturach terminu płatności w celu ustalenia daty powstania przychodu po stronie przedsiębiorcy i

terminu rozliczenia podatku od towarów i usług oraz podatku dochodowego od osób prawnych. Nie sposób uwzględnić jednak argumentacji przedsiębiorcy, iż jest to możliwe jedynie poprzez przyjęcie w umowie, że konsument dokonuje zapłaty w terminie 18 dni od daty wystawienia faktury. Nic nie stoi bowiem na przeszkodzie, aby w treści umowy obok przedmiotowego zapisu znalazł się zapis zawierający zobowiązanie przedsiębiorcy do dostarczenia faktury co najmniej 14 dni przed terminem płatności. Takie rozwiązanie pozwoli przedsiębiorstwu na określenie zarówno w umowie, jak i w fakturze terminu płatności (obliczonego w stosunku do daty wystawienia rachunku), przy jednoczesnym zapewnieniu, że będzie on wynosił nie mniej niż 14 dni od daty doręczenia rachunku.

HYDROKOM Kluczbork może w treści zawieranych umów posłużyć się również postanowieniem przewidującym, że konsument dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej dostarczenia. Nie wyklucza to możliwości ustalania terminu płatności na dotychczasowych zasadach, tj. w odniesieniu do terminu wystawienia faktury. Dla konsumenta bez znaczenia jest, w jaki sposób usługodawca ustala widniejący na fakturze termin zapłaty należności; istotne jest dla niego natomiast uzyskanie w umowie gwarancji otrzymania faktury w odpowiednim czasie, wynikającym z przepisów prawa. Uzyskanie takiej gwarancji ma znaczenie z punktu widzenia dochodzenia przez konsumenta swoich praw. Zamieszczenie w umowie zapisu zobowiązującego do dostarczenia faktury w terminie nie krótszym niż 14 dni przed datą płatności spowoduje, że w przypadku dostarczenia faktury w terminie późniejszym, przy jednoczesnym dochowaniu przez konsumenta 14-dniowego terminu na uregulowanie należności, przedsiębiorstwo nie ma podstaw do dochodzenia odsetek ustawowych za opóźnienie w zapłacie.

Mając powyższe na uwadze należy, iż zakwestionowane w przedmiotowym postępowaniu postanowienie umowne nosi znamiona bezprawności, ponieważ nie gwarantuje konsumentom dostarczenia faktury przez usługodawcę na 14 dni przed terminem płatności. Przyjęcie w umowie, że termin na uregulowanie należności upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury powoduje, iż termin na uiszczenie należności gwarantowany na podstawie obowiązujących przepisów prawa może ulec skróceniu. Istnieje prawdopodobieństwo, że konsumenci zobowiązani zostaną do uiszczenia należności za otrzymane usługi w terminie krótszym niż termin przewidziany przepisami prawa, którego niedotrzymanie prowadzi z kolei do obciążenia konsumenta odsetkami ustawowymi.

W tym miejscu należy podnieść, iż w toku postępowania przedsiębiorstwo wskazało, że w stosunku do konsumentów przyjęło taki system rozliczeń i dostarczania faktur, który pozwala na dochowanie terminów wynikających z rozporządzenia w sprawie określania taryf. Powyższe okoliczności są bez znaczenia dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy. Z brzmienia zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zapisu umownego wynika bowiem, że przedsiębiorstwo może samodzielnie i dowolnie ustalać termin, w którym dostarczy fakturę konsumentowi. W żadnym wypadku nie można wykluczyć sytuacji, że nastąpi to z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa. Dlatego posługiwanie się przedmiotowym zapisem w obrocie konsumenckim stanowi działanie bezprawne w rozumieniu art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Podkreślenia wymaga, iż fakt wystąpienia jedynie potencjalnej możliwości zaistnienia skutków danej praktyki nie stanowi przeszkody dla oceny zachowania przedsiębiorcy w kontekście naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej. Dla bytu praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów nie jest konieczne wystąpienie na rynku skutków działań sprzecznych z przepisami prawa; już sama możliwość ich wystąpienia uzasadnia uruchomienie ustawowych sankcji przewidzianych w art. 23a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wynika to wprost z treści art. 1 ust. 2 tejże ustawy, zgodnie z którym jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów, które wywoływały lub aktualnie wywołują skutki na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie mogą wywoływać takie skutki.

Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, iż działanie HYDROKOM Kluczbork polegające na stosowaniu w treści zawieranych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i*

odprowadzanie ścieków zapisu przewidującego, że Termin zapłaty należności na rzecz przedsiębiorstwa upływa w 18 dniu od daty wystawienia faktury obarczone jest cechą bezprawności w rozumieniu art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przepisy dotyczące terminu zapłaty należności za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki zawarte w § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków nie znajdują bowiem odzwierciedlenia w brzmieniu zakwestionowanego postanowienia umownego. Została zatem spełniona pierwsza z przesłanek (bezprawność działania przedsiębiorcy) niezbędnych do wykazania, że HYDROKOM Kluczbork stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Drugą przesłanką, której wykazanie jest niezbędne dla stwierdzenia praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów jest ustalenie, iż bezprawne działanie przedsiębiorcy godzi w zbiorowe interesy konsumentów.

Zakwestionowane w niniejszej decyzji działanie przedsiębiorcy, polegające na stosowaniu w treści zawieranych z konsumentami umów zapisu regulującego w sposób bezprawny kwestię terminu płatności należności, godzi w interesy konsumentów. Przedmiotowy zapis wyłącznie w gestii przedsiębiorcy pozostawia bowiem kwestię terminów doręczania faktur i nie daje konsumentom jakichkolwiek gwarancji, że otrzymają rachunki w takim czasie, który zapewni 14 – dniowy termin na uregulowanie należności. Fakt, iż na podstawie umowy przedsiębiorstwo ma możliwość dostarczania faktur z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa godzi w interesy konsumentów, ponieważ może spowodować, iż nawet przy dochowaniu najwyższej staranności, konsumenci nie będą w stanie terminowo wywiązać się z obowiązku zapłaty. To z kolei wiąże się z możliwością obciążenia ich odsetkami ustawowymi za opóźnienie w zapłacie. Praktyka przedsiębiorstwa może zatem po stronie konsumentów wywołać wymierne negatywne skutki finansowe.

Ustawa antymonopolowa określa zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów konsumentów oraz reguluje zasady i tryb przeciwdziałania praktykom naruszającym zbiorowe interesy konsumentów, co wynika z treści art. 1 ust. 1 i 2 tej ustawy. Zbiorowy interes konsumentów dotyczy nieokreślonego ogółu, a naruszenie tego interesu może mieć miejsce wtedy, gdy skutkami działań sprzecznych z ustawą o ochronie konkurencji konsumentów dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku oraz wtedy, gdy działania te wywołują inne niekorzystne zjawiska. Ustawa antymonopolowa w odniesieniu do konsumentów chroni ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Opisana praktyka HYDROKOM Kluczbork skierowana jest do nieokreślonego kręgu konsumentów, których nie sposób jednoznacznie zidentyfikować. Antykonsumenckie ostrze stwierdzonej praktyki wymierzone jest bowiem we wszystkich rzeczywistych i potencjalnych odbiorców usług świadczonych przez przedsiębiorstwo, będących jednocześnie konsumentami w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Wskazuje to na naruszenie w przedmiotowej sprawie interesu publicznego, przez który należy rozumieć wynikające z rozporządzenia w sprawie określania taryf prawo wszystkich odbiorców przedsiębiorstwa (konsumentów) do otrzymania faktury za pobrane usługi wodociągowe i kanalizacyjne w terminie zagwarantowanym przepisami prawa.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że działanie Wodociągów i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. w Kluczborku godzi w zbiorowe interesy konsumentów, a więc druga z przesłanek niezbędnych do stwierdzenia naruszenia przez w/w przedsiębiorcę art. 23a ust. 1 ustawy antymonopolowej została spełniona.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie zaistniały łącznie obie przesłanki konieczne do uznania zachowań przedsiębiorcy za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów – bezprawne działanie przedsiębiorcy i naruszenie zbiorowych interesów konsumentów.

Stąd należało orzec jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

II. Zgodnie z art. 23c ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Organ Antymonopolowy może określić w decyzji środki usunięcia trwających skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania zawartego w niej nakazu. Jako środki usunięcia skutków naruszenia zbiorowych interesów konsumentów w celu zapewnienia wykonania nakazu określonego w pkt I sentencji niniejszej decyzji, określa się umieszczenie w treści nowo zawieranych oraz wszystkich dotychczas zawartych z konsumentami *umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków* postanowień regulujących terminy wzajemnych rozliczeń za dostarczoną wodę u odprowadzone ścieki w sposób zgodny z przepisem § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 marca 2002 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. z 2002r. Nr 26, poz. 257), zgodnie z którym *Odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej dostarczenia*, w terminie 6 miesięcy od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt II sentencji niniejszej decyzji.

III. Stosownie do treści art. 72 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli postępowanie zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Organ Antymonopolowy stwierdził naruszenie przepisów w/w ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, organ antymonopolowy rozstrzyga o kosztach w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie przeciwko Wodociągom i Kanalizacji „HYDROKOM” Sp. z o.o. z siedzibą w Kluczborku w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania Organ Antymonopolowy w punkcie I niniejszej decyzji uznał zasadność postawionego przedsiębiorcy zarzutu i stwierdził naruszenie art. 23a ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Kosztami niniejszego postępowania dla Organu Antymonopolowego są wydatki w wysokości 45 PLN związane z korespondencją ze skarżonym przedsiębiorcą. W związku z tym postanowiono obciążyć Wodociągi i Kanalizację „HYDROKOM” Sp. z o.o. w Kluczborku kosztami przeprowadzonego postępowania w kwocie 45 PLN (słownie złotych: czterdzieści pięć).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy antymonopolowej w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 Kodeksu postępowania cywilnego przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH